ון להלכה, אף בלי כוונת הכותב, ידם הצליח. ע"ש. ואף הרמ"א שהגיה מרן הקדוש, כותב בתשובה (בשו"ת ימן מח), באתי להשיב מפני הכבוד און הגדול מורינו ורבינו יוסף קארו מימיו אנו שותים מקנקנו וכדו וכו' בנפשו ומאודו, ואתפלל אל ה' להאריך ו ורבינו נשיא אלהים בתוכינו וכו', ר מתניתא דמר וספרו אנא מתני וכו' מרות דברי מעלת כת"ר שכל החולק לק על השכינה, ועליו יש לסמוך אורייתא כ"ש בממון הקל וכו'. ע"ש. מדברי המגיד מישרים (בפר' ואתחנן) ליום שבת, (מדברי המלאך המגיד מרן הב"י), והלא לך למנדע דקב"ה יבתא עילאה משדרין לך שלם, ונביאי ראי וגאונים ופוסקים כולהו מברכי ת עסיק במליהון ומכוין יתהון, וכמה עוים לקל נעימו דהנהו ברכאן, מרין מאי האי, מתיבין ואמרין, האי תיבתא רבה דא"י, פסקנא רבה דא"י, א דא"י, „רבנא יוסף קארו, דמלך ים חפץ ביקרו". עכת"ד. ובמגיד שעיה מב), „אל תירא ואל תחת כי תה עושה ה' מצליח בידיך וכל אשר ת עד היום כן מסכימים במתיבתא ותך וכטעמך". עכ"ד. ויש להזכיר לכך, מ"ש הגאון מהרש"ם (בהקדמה ת מרדכי), פעם אחת בהיותי ישן ה"מ סוכות, חלמתי שהייתי לפני ה, וראיתי שהיו יושבים כחצי גורן ה שהדבר בספק פלוגתא אם חייבים בידי שמים או לא, והיו מיימינים בזה, ושמעתי בת-קול אומרת: נשאל ה, וכשנשאלתי ע"ז, השבתי כי גם פטור מספק, שכן מבואר בדברי מנה. וביקש השטן לדחפני, ואמרתי ו בר השטן וכו', ויצא הפסק בב"ד פטרו. ואיקץ והנה חלום, וחיפשתי ר הכסף משנה (בפט"ו מפסולי ה"ט). ע"כ. הא קמן דמתיבתא

דקיעא הסכימו לפסק מרן הכסף משנה, ועבדי עובדא כוותיה, כי רוח ה' דבר בו ומלתו על לשונו.

ז) אמנם מרגלא בפומייהו דרבנן קדישי על מחלוקת מרן והרמ"א בשלחן ערוך ובמפה. שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מ"מ נודע מ"ש הפנים מאירות ח"ב (ס"ס קכא) שהואיל והאשכנזים קבלו עליהם הוראות הרמ"א, כל אשכנזי שמיקל נגד דעת הרמ"א, על יסוד ד' מרן המחבר בש"ע שמיקל, צריך כפרה. כי בני אשכנז יוצאים ביד רמ"א. וע"פ דרכו כתב מרן החיד"א בספרו דברים אחדים (דכ"ו ע"ב) ובשם הגדולים (מע' ספרים מע' ט אות יב) שכל ספרדי שמיקל כד' הרמ"א נגד הוראות מרן צריך כפרה. ו"כ מהר"ח פלאגי במועד לכל חי (סי' ב אות כג). ובשו"ת חקקי לב (דנ"ג סע"ד). וכ"כ בפתח הדביר ח"ב (סי' רלב סק"י). וע' בשו"ת רב פעלים ח"ב (חיו"ד סי' ז), שאפילו מאה אחרונים חולקים על פסק מרן הש"ע ומקילים, אין שומעים להם אפי' בהפסד מרובה, כי אנו מחוייבים ללכת אחרי הוראות מרן מכח הקבלה. ורוץ מדבר שהמנהג ברור נגד מרן. ע"ש. ובשו"ת חיים ביד (סי' קח) כ' גלוי וידוע בכל העולם כי חכמי ספרד וצרפת קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם לפסוק הדין בכל מקום כדברי מרן רבינו יוסף קארו ז"ל, „אע"פ שיחלוקו עליו כל האחרונים", על כן יאמרו המושלים: לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, וא"כ פשיטא שאין לעזוב ד' מרן ולפסוק הלכה למעשה כהט"ז, כי מי יערב אל לבו לפרוץ גדר הראשונים. וגם אחינו רוב בני אשכנז ופולין מורים הלכה למעשה כהב"י במקום שהרמ"א אינו חולק עליו וכו' ע"ש. (וע' בחזון איש סי' קנ סק"י. וי"ל ע"ד). ובשו"ת ישיב משה (סי' לד) כתב בשם הגאון ר' ישועה בסיס זיע"א, שאנו הולכים אחר פסקי מרן ז"ל בכל ענין, חוץ מאיזה פרטים מעטים אשר כל הבאים אחרי מרן חלקו עליו, בזה הוא דלא עבדינן כוותיה. ע"ש. [מן הענין לציין כאן מ"ש הגאון ר' אברהם פלאג'י. בשו"ת ויען אברהם (חאה"ע סי' כח דס"ב ע"ב), שמעתי שמרן ומו"ר היו חלוקים בדין אחד בדבר

עיגונא דאתתא, כי מרן אסר אותה להנשא, ואח"כ באה השאלה לפני מו"ר ופלפל בחכמה והביא ראיות להיתר, וחתם מו"ר בחתימת ידי קדשו על הפס"ד להיתרא, ונתן לה רשות להנשא, וגילה המגיד למרן הקדוש, כי בו ביום שכתב מו"ר האי פיסקא דדינא ונתן לה רשות להנשא, באותו יום מת בעל האשה שהיה חי עד אז, ומרן כיוון בקדשו אל האמת במה שאסרה, אך בהיות וחדי קב"ה בפלפולא ומשמיא שמחו על עוצם פלפולו של מו"ר לא הביאו תקלה על ידו. עכת"ד. וזהו כעדות מסייעת לדבריהם ז"ל: אלו ואלו דברי אלקים חיים. (חגיגה ג:)].

ח) האמת ניתנה להאמר שכמעט רוב הדברים בהגה, אינם עניני הלכה יסודיים כל כך, ובדרך כלל אינם אלא ע"פ מנהגים מקומיים בארצות אשכנז. ויש לציין בזה דברי הגאון מהר"א פלקלש בספרו תשובה מאהבה ח"ג (תשובה ש"כ), בשם רבו הגאון ר' יחזקאל לנדא בעל ה„נודע ביהודה", וז"ל, שמעתי ממו"ר הגאון רבן של ישראל ז"ל, הנה ברוב השלחן ערוך דעת מרן המחבר להקל, והרמ"א מן המחמירים, אך לענין מיעוך ומשמוש בסירכות הריאה מחלפת השיטה, מרן המחבר מחמיר והרמ"א מיקל, והלואי שהיו חכמי ישראל מסכימים להיפך (לפסוק בכל מקום כדברי מרן המחבר), כי באמת רבו המכשולים בעוה"ר ע"י הקולא הזאת במיעוך ומשמוש, מה שאינן בכל הקולות שפסק מרן המחבר. אלא שכבר קבלנו הוראות הרמ"א. ע"כ. ואף הגאון יעב"ץ קרא תגר על כמה חומרות שהעלה הרמ"א בפרשו מפה להשלחן ערוך. כגון מ"ש הרמ"א בהגה ביו"ד (סי' קצד ס"א) שיש מקומות שנהגו להמתין מלטבול עד מלאת מ' יום לזכר ופ' יום לנקבה, ושאין להתיר במקום שנהגו להחמיר. וכ' ע"ז בשאלת יעב"ץ ח"ב (סי' טו), שמר אביו החכם צבי ביטל המנהג הזה במקומו, וציוה שלא תמתין היולדת, וכן נוהגים על פיו, מפני שהיא חומרא המביאה לידי קולא. „וכן הרבה ממנהג אשכנזים הלואי שלא היו ולא נבראו בארץ הלזו, דגפקי מנייהו תקלות גדולות וצומות בגופי איסורי תורה וחומרים. ולדעתי מצוה רבה לפרסם ההיתר וכו'

ע"ש. וכיו"ב כ' עוד בספרו מור וקציעה א"ח (סימן תנג), בענין חומרת בני אשכנז באורז וקטניות בפסח, (וכ"כ הרמ"א בהגה שם שאין לשנות ממנהגם שנהגו להחמיר), שכמה צער נצטער אותו צדיק מר אבא הגאון הח"צ זצ"ל על המנהג הזה, והיה אומר אי איישר חילי אבטליניה למנהג גרוע זה, שהוא הומרא דאתיא לידי קולא ומכשול באיסור חמץ גמור, כי מתוך שאין אורז וקטניות מצויים להמון העם לאכול ולשבוע, צריכים לאפות להם מצה הרבה, ומתוך כך אינן נזהרים בעיסה כראוי ושוהים הרבה בעריכתם וכו', וגם נמנעים משמחת יו"ט בסיבת חומרא שאין בה טעם וריח, לכן אשרי שיאחז צדיק דרכו לנפץ חומרות אלו אל הסלע, ומה שלא ערב אל לבו להתיר ולבטל המנהג למעשה. כי חושש לדיבת רבים שלא תלעוז עליו המדינה למקרי ליה ב"ד שריא, אבל כשיסכימו חכמי אשכנז לבטל חומרא זו פשיטא שאין כאן חשש, וליה דין צריך בשש. ולכן אני אומר בטח שהמבטל מנהג אכילת קטניות בפסח, והדומה לו ממנהגים גרועים כאלה, יהי חלקי עמו. ע"ש. וע"ע בשו"ת שאלת יעב"ץ ח"ב (סי' סה) בדבר ביטול מנהג חומרת אכילת הצוקר בפסח, ושאמר לו מר אביו הגאון הח"צ שהוט-צוקר הנקח מהגוי הדר בשכונתו הוא כשר יותר מכל המצה שלנו, והלואי שכזית אפיקומן שאכלנו יהיה כ"כ בהכשר כמוהו. ע"ש. מ"מ למעשה רוב רבני אשכנז הקפידו מאד שלא לזוז זיז כל שהוא מהמנהגים שהעלה הרמ"א במפה להש"ע. וע' להגאון מהר"ץ חיות בס' דרכי ההוראה (ספ"ב, עמוד רכד). ע"ש.

ט) ולכן במדינות ועיירות שיש שם ב' קהלות, בני אשכנז ובני ספרד, פשט המנהג שכל קהלה מחזקת במנהגיה הראשונים, ועל כל מורה הוראה במקום ההוא להורות כמנהג השואל אותו דבר הלכה, אם השואל ספרדי יורה לו כפסק מרן, ואם אשכנזי הוא יורה לו כד' הרמ"א, וכמ"ש גם כן בשו"ת דברי מלכיאל חלק ה' (סי' ק) שאין בזה משום לא תתגודדו ולא משום חשדו, כיון שחלוקים הם במבטא ובנוסח תפילתם, הרצורת האותיות בס"ת תפילין